սրբոյ տիկնոջն Հռիփսիմէի. եւ քանզի անդամ անդամ յօչեցին՝ յօչեալ ի մխիթանց» (Սեբ· 88)։ Հատուածիս մէջ կ'ըսուի. կոմիտաս նորոգեց «ապա զվկայարան[ս]ն (= զմատուռն) սրբոյն Հռիփսիմէի, ո<ւ>ր կայր <մարմին նորին կուսին> պատանաւ Ս· Գրիգորի պատեալ իւրովք ձեռօք՝ ողջ եւ անքակէ՝ խառնակէ յօդիցն՝ նովին հանդերձով· ...մերովք իսկ ձեռօք արժանի եղաք չօշափել յանդիման բազմամբոխ հրապարակաց»։ Հատուածս քիչ շատ աղճատուած է հաւանօրէն անճարակ համառօտողին։ Բայց ինչ որ նա «խառնակէ յօդից» կ'ըսէ, նոյն է Սեբէոսի «յօչեալ ի մխիթանց» արտայայտութեան հետ։ Այս նշխարները շօշափած է պատմութեանս հեղինակը· անշուշտ «պատեալ... նովին հանդերձով» եւ կնքուած Գրիգորի եւ Սահակի կնիքներով։ Այս տեղ հակասութիւն չեմ տեսներ երկու հեղինակներու մէջ։ Նախադասութիւնս. Սեբ· «Այս եղեւ յամս Յովհաննան վանաց երիցու սրբոյ կաթուղիկէին» = «(Այս եղեւ) յաւուրս Յովհաննան սրբոյ կաթողիկէի վանաց երիցու» կը թելադրէ ենթադրել երկու զրուխանց հասարակաց աղբիւր, որ ըլլալու է — զարձեալ կը կրկնեմ — Վրթանէս Քերդողի պատմութիւնը։

Թերեւս երկարեցաւ մեր պատասխանն աւելի, քան որ ցանկալի էր մեզ, բայց ստիպեց մեր պատուական Բարեկամին հարցասիրութիւնը արտայայտուիլ աւելի բացայայտ, քան թերեւս թոյլ տուած էր նախորդ զրուածքիս ծաւալը։ Հարկ եղաւ աւելի կամ պակաս յառաջերութիւններ ընել Ուսուցչապետ Ագոնցի զրուխներն, որոնց համար յուսով եմ թէ ներողամիտ կ'ըլլայ մեր Բարեկամը։

Հ· Ն· Ակինեան

ՅՈՐԵԼԵԱՆ, ՅԻՓՈՐ

Վերջերս խնդիր յուզուեցաւ հայ լրագրութեան մէջ յորելեան բառիս չուրջը, յատկապէս ի մասին անոր հոլովման եւ անկէ ածանցուած յորելիճական եւ յորելիճաւոր ձեւերու։

Բառս առաջին անգամ երեւան կու գայ Յեսուայ գրոց Ջ· 3—6 համարներու մէջ· ուշադրաւ է մանաւանդ պատճէնը Ջ· 3 համարը· «Բայց դու ա՛ծ պատեա՛ զնովաւ (զերիքո-

վաւ) զամենայն մարտիկս չուրջանակի յորելիճաւուն, ի լսել ձեզ զձայն եղջերւ փողոյ· եւ եղիցի իբրեւ հարկանիցէ զփողն, պատեսջիք զքաղաքաւն մի անդամ· այսպէս առնիցէք զվեց օր»։

Հայ բնագիրը հոս խանգարում կրած է· եւ իրաւունք ունի Շ· Նարդունի ըսելու թէ «որոշ կը տեսնուի թէ խօսքերը իրար խառնուած են» (Յառաջ, ԺԴ·, 3705)։ Բայց եւ այնպէս չկայ հոն «թխածոյ մաս»։ Խանգարումը հայ օրինակողին անուշադրութեան արդիւնքն է· Ս· Գրքի հայ թարգմանիչները յանցանք չունին հոս։ Վերականգնելու համար հայ թարգմանութեան սկզբնադիրը, հարկ է աչքի առաջ ունենալ Որոդինեան չորեքիջեանը, որ հիմ եւ առաջնորդ եղած է հայ թարգմանութեան։ Հայ թարգմանիչները հաւատարիմ մնալով որոդինեան ընթերցուածներուն՝ չանք տարած են անոր աստղանիշները խնամով նշանակել լուսանցքներու վրայ։ Յաջորդ շրջանի օրինակողներու քաջագործութիւնն եղած է այս աստղանիշները ներմուծել բնագրին մէջ, հասկացողութեամբ, բայց երբեմն նաեւ առանց հասկացողութեան։ Այս լրոզութեան դէղեցիկ նմոյշն ունինք Յեսուայ, Ջ· 3—6 համարներու մէջ, զորոնք կարեւոր կը համարիմ յառաջ բերել հոս համաձայն Վիեննայի Մխիթ· Մատենադարանի Թ· 55 ձեռագրին (A), որ աւելի ընտիր բնագիր կը ներկայացնէ քան Զօհրապի դործածած ձեռագիրները (Z)։ Նկատի կ'առնեմ նաեւ Վիեննայի Թ· 71 (B)։ Յառաջերութեանս մէջ պիտի նշանակեմ Որոդինեան աստղանիշները ընդգծեալ։ Աչքի առաջ ունիմ Fr. Field, Origenis Hexaplorum quae supersunt, t. I, Oxonii 1875, p. 346—347.

ԳԻՐՔ ՅԵՍՈՒԱՅ, Ջ.

3· *Բայց դու ա՛ծ պատեա՛ զնովաւ զամենայն մարտիկս չուրջանակի * <եւ> պատեսջիք զքաղաքն՝ ամենայն արք պատերազմի [1], շուրջ զքաղաքաւն մի անգամ· այսպէս առնիցէք զվեց աւր։*

4· ** Եւ եւթն քահանայ [2] առցեն զեւթն փողսն [3] եղջերեայս յորելեան առաջի տապանակին· եւ յաւուրն եւթներորդի պատեսջիք զքաղաքն եւթն անգամ· եւ քահանայքն հարցեն զփողսն [4] եղջերեայս։*

[1] ZB պատերազմողք· յն· πολέμους։
[2] Z քահանայք։
[3] Z զեւթնափողն;
[4] A զփողն։

5· *Եւ եղիցի իբրեւ հարկանիցէք զփողն * յորելեան [5], * ի լսել ձեզ զձայն եղջեր [6] փողոյ, [եւ] ազաղակեսցեն առ հասարակ ամենայն ժողովուրդն· եւ յաղաղակել [7] նոցա կործանեսցի [8] ինքնին պարիսպ քաղաքին * ի ներքոյ նոցա· եւ մտցէ ամենայն ժողովուրդն զիմեակ իւրաքանչիւր հանդէպ երեսաց իւրոց ի քաղաքն։*

6· *Եւ եհաւա Յեսուա որդի Նաւեայ առ քահանայսն· * եւ ասէ ցնոսա· Առէք զտապանակ ուխտին տեառն [9] եւ եւթն քահանայք առցեն եւթն փող եղջերեայ յորելեան առաջի տապանակին տեառն։*

Այս վերակազմուած բնագրէն կը տեսնուի, որ Զօհրապի հրատարակութեան մէջ՝ համար 3 տեսնուած՝ ա· յորելիճաւն, բ· ի լսել ձեզ զձայն եղջեր փողոյ եւ գ· եւ եղիցի իբրեւ հարկանիցէք զփողն պէտք է գ, ա, բ կարգով տողափոխել համար 5, ուր անոնք կը գտնեն զիրար իմաստնալից առընթերակցութեամբ համաձայն եօթանասնից· այսպէս «յորելիճաւն» հարկ կ'ըլլայ ուղղել «յոբելեան» իբրեւ բացատրութիւն «զփողն» բառին (τῇ σάλπ.γγι τοῦ ἰωβήλ), հայցական հոլովով, ինչպէս գործածուած է նաեւ համար 4 եւ 6։ Առանց տարակուսի հոս յորելեան եւ յորելիճաւն աղաւաղուած ձեւն է յոբելեան, յորելիճաւն՝ տեղափոխութեան։

Յորելեան, յն· τοῦ ἰωβήλ տառադարձութիւնն է –եան ածանցով ածականի ձեւ ստացած, փոխանակ ըսելու յովքեղի կամ յոբեղեայ։ Իսկ իմաստն է χερατίνῃ եղջերեայ (եղջեր), զոր հայ թարգմանիչը ամէն անգամ փող յաւելուածով տուած է իմաստը պայծառ ընծայելու համար իւր ընթերցողին։ Երբայեցերէն սկզբնադրի մէջ եղջերուն։ Երբայեցերէն սկզբնադրի մէջ եղջերեայ կամ այծեղջերէ։

Եօթանասնից թարգմանք, որոնք šōfār յայսպէս χερατίνης τοῦ ἰωβήλ կը թարգմանէ, Ա· Մնացորդաց ԺԵ· 28 նոյնը տառնէին, Ա· Մնացորդաց ԺԵ· 28 նոյնը տառնէին դարձութեամբ փոխ կ'առնեն եւ կը գրեն շաֆէր։ Բայց հայ թարգմանիչը կը նախ դարձեալ կառչած իւր յորելեանին նաեւ հոս, դարձեալ կառչած իւր յորելեանին նաեւ հոս, այս անգամ յորելեայ ձեւը նախընտրելով· յիսայս անգամ յորելեայ ձեւը նախընտրելով· յիշել տեղիքն է· «Եւ ամենայն Իսրայէլ հանին զտապանակ ուխտին տեառն հուչակաւ, <եւ> ձայնիւ յորելեան եւ փողով եւ ծնծղայիւք՝ նուագելով քնարօք եւ տաւղօք (ἐν σημάσίᾳ, καὶ ἐν φωνῇ σαφὲρ, καὶ ἐν σάλπιξι, καὶ ἐν κυμβάλοις, ἀναφωνοῦντες ἐν νάβλαις καὶ ἐν κινύραις)։ Նոյնը Բ· Թագ· Ջ· 15· «Հանին տապանակն տեառն հուչակաւ եւ ձայնիւ փողոյ» (μετὰ χραυγῆς καὶ μετὰ φωνῆς σάλπιγγος)։ Հոս «ձայնիւ յորելեան» կ'ենթադրէ յորելեայ, եթէ չուզենք կարդալ «ձայնիւ յոբելեան»։

Սոյն այս տեղիքը Ա· Մնացորդաց նորագիւտ, ասորերէն բնագրէ կատարուած թարգմանութեան մէջ ներկայացուած է այսպէս· «Եւ ամենայն Իսրայէլ որ առեալ բերէին զտապանակն կտակարանաց տեառն ի ձայն ազդոյ, ի ձայն շիփորայ (լա· jubilum) եւ ի ձայն փողոյն կրկնէին» (էջ 30)։ Ուստի երր· šōfar ասորական šīfōraṯ տառադարձուած է շիփոր, որուն իմաստն է զարձեալ փող եղջերեայ։

Շիփոր ունինք զատական մատենագրութեան մէջ յաճախ գործածուած, յատկապէս ասորերէնէ կատարուած թարգմանութեանց մէջ· կը յիշեմ· «զործ նորա իբրեւ զշիփոր ի վերայ այսր աղաղակէր»· Եփր· Բ· 79։ — «ի զրզիլ շիփորային, այս ինքն ի պոչել տեառնագալուստ փողոյն»· Վկայք Աբեւելից, 135 (հրա· Տէր–Մկրտչեան)։ — «Զի լուիցէք զձայն շիփորայ»· Զգօն, 268 (տպ· Հնփորայ)· «սատակաձայն շիփորայիցն ձայնիւք»· անդ, 296 (տպ· Հնփորայիցն)։ — «Ի շիփոր բարբառոյ տալ նոցա պատգամս պատուիրանաց»· Սպաթ·, 159· «առաքեալքն իբրեւ շիփորէ կառածոյք անուանեցան»· անդ, 327։

Շիփոր(այ) այժմ եղած է շեփոր, արդի աշխարհաբարի մէջ։

Դառնանք կրկին Յորելեանի։

Ուրիշ առումով է յորելեան իբրեւ շրջան 50 տարիներու։ Այս տեղ նկատի առնուած է երբայական šenaṯ jōbel, որ ծագած է jabel բայէն, որուն իմաստն է «սատիկ հնչիւնով հոսել»։ Այսպէս կոչուած է յիսներորդ տարին, վասն զի սատիկ հնչող փողերով կը հուչակուէր։ Այս jōbelը Եօթանասնից թարգմանութեան մէջ թարգմանուած է ἄφεσις, սակէ հայերէնն ալ՝ «թողութիւն»[10]· Ս· Յե-

[5] Z¹A յորելեաւն· ZB յորելինաւն։
[6] Z եղջեր։
[7] Z յաղաղակէն;
[8] ZB կործանեցին... պարիսպք· յն· πεσεῖται... τα τείχη։
[9] Զաւնին ZB· ունին սակայն յայն ձեռագիրներէն ոմանք (տե՛ս Field, 347, ծ· 22)։

[10] Հմմտ· Ղեւտ· Իե·, 8—11· «Եւ թուեսցես դու քեզ եւթն հանդիստ ամաց եւ եւթն ամ եւթնեկին· եւ եղիցին եւթն եւթնեւրորդքն ամաց՝ քառասուն եւ ինն ամ· եւ ազդ առնիցէք բարբառով փողոյ յամենայն երկիր

© National Library of Armenia

ունիմոս պահած է եբրայական բառը jubilaeus, յոբիլական ձեւով. նոյնը ընդունուած էր նաեւ յոյն քրիստոնէական գրականութեան մէջ՝ ἰωβηλαῖος, նաեւ ἰωβήλ (առ Եւսեբիոսի). նոյնը նաեւ հայ գրականութեան մէջ մուտ գտած է յոբելեան ձեւով: Այս իմաստով ալ կը գործածուի. «Հասեալ իցէ ամն յոբելեան, զի նա ինքն է ամն յիսներորդ». Եփր. (Մեկն. Ելից.), Ա., 174: — «Սկիզբն ԽԱ. յոբելենի (ἰωβηλαίου) ըստ Եբրայեցւոց. իսկ յոբելեան (ἰωβήλ) ասի առ Եբրայեցիս ամն յիսներորդ»: Ասկէ Նախադր. Ղեւտականին. «վասն Ծ. ամին որ է յոբելեան» (191 հրտ. Զօհրապ.):

Յաջորդ դարերուն գործածուած է յոբելեան նաեւ 50ական շրջան աւուրց. այսպէս «ի յոբելենան (Զատկի) գալուստ Հոգւոյն սրբոյ» (Կանոնք Գր. Նազիանզացւոյ, Ձեռ. Մխիթ. Մատ. Վիեննայ, Թ. 810, Թղ. 165ա):

Նկատմամբ բառին հոլովման տեսանք Եւս. Քրոնիկոնի մէջ սեռական ձեւը յոբելենի, համապատասխան դասական հոլովման բառին: Նոյն տեղիքը սակայն յառաջ բերուած Անանուն ժամանակագրութեան մէջ (ըստ 981ին գրուած ձեռագրի ընթերցման) բառս յոբելեան առած է «յոբելինի» սեռական ձեւը (էջ 31 հրտ. Սարգիսեան). անշուշտ ոչ պատահականութեամբ: Նկատելի է որ Ը. եւ յաջորդ դարերուն այս հոլովաձեւն է ընդհանրապէս ընդունուածը, որ եւ հասած է մինչեւ ԺԹ. դար: Բաւական կը համարիմ յառաջբերել հոս հիներէն մէկ քանի վկայութիւններ. «յետ այսր յոբեղինի տեսանեմք յերրորդ ժամու զշնորհս Հոգւոյն սրբոյ հեղեալ յառաքեալսն» (Ծառ յՕկեղեցի, Յովհ. Օձնեցւոյ Մատենագրութիւն, էջ 97): «Բառասուն եւ ինն աւուրց եւ ամացն թիւ յոբելինին ի նմին Մովսիսէ կարգեցաւ» (Խոսրով վարդապետ, Հանդ. Ամս., 1905, էջ 312): «Յեօթնիցս եօթներորդ յոբելինիցն ... յաւարտումն կատարման իններեակ յոբելինին» (Գր. Նարեկացի, Մատենագրութիւնք, էջ 268):

Յոբելեանի սեռական՝ Յոբելինի ձեւէն ծագած է աշխարհաբարի մէջ այժմ գործածական յոբելինական, յոբելինաւոր: Այսպէս համեմատէ Jubelbraut, յոբելեան կատարող՝ յոբելինաւոր ամուսին: Jubelgesang, երգ յոբելինի (Հ. Ա. Կոյլաւ, Բառագիրք գերմաներէն-հայերէն, Վիեննա 1889). որոնք դասական լեզուի օրէնքով պիտի ըլլային յոբելենի, յոբելենական, յոբելենաւոր):

Հ. Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ

կրին ձեռում... եւ սրբեսջիք զամն յիսներորդ տարւոյն. եւ քարոզեսջիք թողութիւն ի վերայ երկրին՝ ամենայն բնակչաց նորա, զի տարի թողութեան եղիցի ձեզ այն ազդեցութիւն»:

ԱԼԻՍ ՕՏԵԱՆ, Արարատի ժառանգորդները: Բոստոն, տպ. Պայքար, 1938, 8°, էջ 407: Գին՝ տոլար 1·50:

Ճանապարհորդական տպաւորութիւններն են ուղեւորութեան մը, զոր կատարած է Օր. Ալիս Օտեան (1935 Յունիս 7—21 Յունիս 1936): Մեկնելով Նոր Աշխարհէն կը հասնի Հավր եւ Պարիս—Լոնտոն—Լենինգրադ—Մոսկուա—Թիֆլիս գծով կը ժամանէ Երեւան: Երկու շաբաթ կը մնայ Հայաստան. եւ Թիֆլիս—Բաթում—Երուսաղէմ—Գահիրէ—Պարիս—Լոնտոն գծով կը վերադառնայ Ամերիկա:

Ճարտար վրձինով կը նկարէ տեսածներն եւ զգացածները ճանապարհին: Նկարագրութեանց ընդարձակագոյն դաշտը կը կազմէ Հայաստան: Մայր հայրենիքի կարօտը դրդած է զինքը ձեռնարկելու ուղեւորութեանս: Եւ հայ ժողովուրդին մէջ, հայ արեւին տակ, Արարատի մօտիկ պատկերին առջեւ հրճուած է իր սիրտը: Շրջահայեաց ակնարկով դիտած է Երկրին շինարարական, արդիւնաբերական, մշակութային հաստատութիւններն եւ վերելքը. նկատած է նաեւ ժողովուրդին կենցաղն եւ մտածելակերպը նոր սերունդին: Նոր Աշխարհին լուսին տակ զարգացած Ուղեւորին տպաւորութիւնները զանազան եղած են, ուրախ եւ տխուր: Վերջիններուս վրայէն անցած է հարեւանցիկ ակնարկով: Խանդավառած են իր հոգին հայրենիքի բնութիւնը, վերաշինութիւնը եւ յառաջադէմ քայլերը:

Յիշողութիւններն են, զորոնք գրի կ'առնէ Ուղեւորս յետ վերադարձին: Ինչ ինչ պատկերներ ներկայացուած են ստուերագծերով, ուրիշներ բնութեան վրայէն խնամով նկարուած, կան նկարներ ալ, որոնք, ինչպէս ինձ կը թուի, արհեստանոցի գործեր են: Բայց գեղեցիկ են ամենուրեք նկարչին ստեղծագործութիւնները:

Կ'երեւայ թէ Ուղեգրին յիշողութիւնը դաւաճանած է էջ 279, երբ կ'ըսուի թէ գնացքը կէսօրին մեկնելով Երեւանէն յաջորդ առաւօտ ժամանած է Լենինական: Էջ 129. «Շահ-Աբաս 590ին» պէտք է կարդալ 1590ին: Կը կարօտին ուղղութեան արեւելեան բարբառով յառաջ բերուած տողերու մէջ ինչ ինչ ասութիւններ:

Ուղեգրին հաճելի եւ զուարթ նկարագրութիւնը կը հմայէ ընթերցողները եւ կը վառէ անոնց սրտին մէջ հայրենիքի կարօտը:

Հ. Ն. Ա.

ԳՐ. Հ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ [ԿԻԼԻԿԵՑԻ], Մարաշ կամ Գերմանիկ եւ Հերոս Զէյթուն: Նիւ Եորք 1934, 8°, էջ ԺԵ + 944: Հրատարակութիւն Մարաշի հայրենակցական Միութեան Կեդր. վարչութեան Ամերիկայի:

Թերեւս ուշ կու գամ ներկայացնելու մեր ընթերցողներուն աշխատութիւն մը, որ չորս տարի յառաջ լոյս տեսած է: Կան գրքեր, որոնք ժամանակով չեն կորսնցներ իրենց արդիականութիւնը: Անոնցմէ մէկն է աշխատութիւնս:

Գր. Գալուստեան ձեռնարկած է աշխատութեանս 1930ին յանձնարարութեամբ Մարաշի Հայրենակցական Միութեան Ամերիկայի Շրջանակի Կեդր. Վարչութեան: Իրեն աջակից եղած են ի սփիւռս ցրուած հայրենակիցները, որոնք մատակարարած են հում նիւթեր: Տեղեկութիւնները, զորոնք կ'ամփոփէ հատորս, ըստ մեծի մասին յիշողութիւններ են, ըլլալով անհնարին տեղւոյն վրայ հետազօտութիւններ ընել:

Գործ մը, որ նախապատերազմեան շրջանին անտես եղած էր, կը ձեռնարկուի այժմ, երբ մարդաթափուր է հայրենիքը: Բայց ուշն ալ նուշ է. մանաւանդ քանի կան դեռ կենդանի քաղաքակիցներ, որոնց յիշողութեան բովը հարկ է այժմ իբրեւ անգիր գրականութիւն չահագործել: Խօսքս կ'արժէ ուրիշ հայաշատ քաղաքներու համար ալ, որոնց պատմութիւնը պէտք է գրուի:

Այս գիտակցութիւնն ունեցած է Գալուստեան, որ դնելով հրապարակի վրայ հոյակապ հատորս, «կը փափաքինք, կ'ըսէ, օրինակ ըլլալ ուրիշ քաղաքներու Միութեանց, նոյն օրինակ հատորներու մէջ ամփոփելու իրենց հայրենի աւաններուն եւ քաղաքներուն յիշատակները» (էջ է):

Դժուար է գրախօսականի սահմանափակ էջերու մէջ խտացնել ընդարձակ երկասիրութեան մը ճոխ բովանդակութիւնը: Պիտի խոստովանինք սատէն ի սկզբան թէ Հեղինակը հանած է իւր գործն ի գլուխ փայլուն յաջողութեամբ:

Առաջին գլուխները կը կազմէ Կիլիկիայի տեղագրութիւնը, ներս առնելով Ատանա, Հալէպ, Մարաշ եւ Զէյթուն (3—190): Մավերջնոյս բախտը սերտիւ կապուած է Մարաշի հետ: Ծանրանալով լայնագոյնս Մարաշի վրայ, կու տայ անոր անցելոյն պատմական պատկերը (191—275), նախապատերազմեան շրջանը (695—726), Յեղափոխական շարժումը (732—833), Գաղթը (834—902) եւ Ծանօթ դէմքերը (903—934): Ուրոյն գլուխներով նկատի կ'առնէ Մարաշի տնտեսական կեանքը (276—306), Ընտանեկան եւ ընկերային կեանքը (307—352), Գաւառաբարբառը (353—425), Կրթական կեանքը (426—534), Հայ աշուղներն ու գրագէտները (535—567) եւ Երեք յարանունութեանց եկեղեցական կազմակերպութիւնն եւ գործունէութիւնը (568—694):

Հիացմունքով կը տեսնէ մարդ այն հարուստ, բազմազան տեղեկութիւնները, որոնք համադրուած են հատորիս մէջ անկաւոր դասաւորութեամբ: Ճոխ պատկերազարդութիւնը կենդանութիւն կը պարգեւէ պատմուածներուն: Եւ այս աշխատանքը տարած է Հեղինակը յընթացս չորս տարիներու, հեռաւոր աշխարհի մը մէջ, հեռու հայկական ճոխ մատենադարաններէ: Գրաւոր աղբիւրներու պակասը զգալապէս ազդած է պատմական բաժնին վրայ: Ձենք ուզեր սատով նուազեցնել գործին արժէքը. բայց համոզուած ենք, թէ լաւագոյն պայմաններու մէջ կարող էր աշխատութիւնս զոնէ կիսով աւելի լայն ծաւալ առնել: Այս պակասին կարող է ժամանակը դարման տանիլ: Իսկ Գալուստեան ի գլուխ հանած է հոյակապ գործ մը, զոր միայն ներկայիս կարելի էր կատարել. եւ կատարուած է:

Էջ 237 յառաջ բերուած Յայսմաւուրքի յիշատակարանը գրուած է 2 × 11 × 50 + 52 թուին, այն է 1703: Յիշատակարանս տե՛ս այժմ Արտաւազդ արքեպ. Սիւրմէեան, Ցուցակ հայերէն ձեռագրաց Հալէպի, Ա., էջ 276—277:

Հ. Ն. Ա.

© National Library of Armenia